

ARXIU COMARCAL DE LA GARROTXA
SERVEI D'IMATGES

F O N S
EMILI PUJOL PLANAGUMÀ

FONS I COL·LECCIONS

6

Olot, 2016

FONS

EMILI PUJOL PLANAGUMÀ

Notes biogràfiques

Emili Pujol Planagumà va néixer a Riudaura el 30 de novembre de 1908 en el si d'una família de masovers. Els seus pares eren Benet Pujol Trias, pagès de Beuda, i Teresa Planagumà Clavaguera, de Batet. Al mas Ferrer de Riudaura, on la família va viure fins que el 1911 es va traslladar a Begudà, hi residien també les tres germanes d'Emili (Maria, Emília i Carme) i els avis paterns, entre altres familiars. Cap a 1918, la família es va traslladar a Olot, on la mare es casà en segones núpcies amb Francesc Almirall el 1920.

Els inicis de la seva carrera professional van passar per la fusteria. De jove va treballar a Girona com a ebenista, i el 1932, any en què es va casar amb Francisca Vilar Arderiu i en què va néixer la seva primera filla, Rosa, va demanar una llicència per obrir una fusteria al carrer Alt del Tura, a Olot. Aquell mateix any havia fixat la seva residència al carrer de Sant Ferriol (aleshores, del 14 d'Abril) de la mateixa ciutat.

AUTOR DESCONEGUT.
Emili Pujol Planagumà i Francisca Vilar Arderiu. [c. 1936]

Inicialment, la fotografia era només una afició, però quan el 1937 va quedar ferit a la mà per un petard durant la revetlla de Sant Joan, va haver de deixar la fusteria i es va començar a guanyar la vida fent de fotògraf.

El 1938, quan el van cridar a files durant la Guerra Civil, es va traslladar a Sant Sebastià, on ja va treballar com a fotògraf. Un any més tard, l'agost de 1939, tornava a residir a Olot, al número 5 del carrer de Joaquim Vayreda, on el domicili familiar i el terrat de l'edifici funcionaven també com a estudi fotogràfic. Aquell any, es va declarar fotògraf ambulant a la plaça d'Esteve Ferrer i va sol·licitar a l'Ajuntament d'Olot la concessió d'un lloc fix a la plaça, davant de la casa Fontfreda. El 1941 i el 1942, respectivament, la seva dona, Francisca Vilar, i el seu cunyat, Salvador Vilar, van seguir els seus passos i també van obtenir aquesta concessió de l'Ajuntament d'Olot.

Segell del primer estudi fotogràfic d'Emili Pujol, situat al carrer Vayreda. [c. 1939]

A més de treballar al domicili familiar del carrer de Joaquim Vayreda i a la plaça d'Esteve Ferrer, als anys quaranta Emili Pujol i Francisca Vilar visitaven els pobles d'entre les Preses i les Planes d'Hostoles en bicicleta, carregant la càmera, per fotografiar els habitants d'aquestes localitats en dates assenyalades.

El 1949, un any després de néixer la segona filla del matrimoni Pujol Vilar, Teresa (Teia), l'empresa familiar es va traslladar al número 58 del passeig de Miquel Blay, on va continuar la segona etapa del negoci, quan l'esmentada Teia Pujol va prendre el relleu fins que es va jubilar, el 2013.

Descrit per testimonis familiars com un fotògraf humil, sense cap pretensió artística, a més de les fotografies d'estudi Emili Pujol va cobrir nombroses festes populars i celebracions religioses dels pobles d'entre les Preses i les Planes d'Hostoles. A banda d'aquests treballs, també va crear catàlegs per a tallers d'imatgeria religiosa, entre d'altres.

Amic d'altres fotògrafs i artistes com Josep M. Dou, Àngel Vila o Màrius Serradell, va dur a terme alguns treballs d'autoria col·lectiva, entre els quals destaquen diverses filmacions amb el seu gendre Ramon Porta, Jaume Daudí, Enric Macias i Àngel Vila.

Va treballar fins que va morir, a Olot, el 2 de novembre de 1972, a causa de les complicacions derivades d'una intervenció quirúrgica.

Segell de l'estudi fotogràfic d'Emili Pujol, un cop establert al passeig de Miquel Blay. [c. 1949]

El fons

El fons d'Emili Pujol Planagumà ingressa a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa el 27 de gener de 2016. La família Pujol proposa fer-ne cessió en règim de comodat a la ciutat d'Olot, la qual és aprovada per la Junta de Govern Local de l'Ajuntament d'Olot del dia 26 de maig de 2016.

Comprèn, en una estimació inicial¹, 101.175 fotografies, gairebé totes negatius monocroms de 35 mm, i una ínfima part, negatius monocroms de 6×6 cm. Els rodets han arribat a l'Arxiu enrotllats individualment, guardats en 20 caps de 24×38×8 cm. Estan embolicats en paper blanc, numerats de l'1 al 2.427 (tot i que només ens n'han arribat 1.757) i, a més, hi ha 17 rodets amb una altra numeració. Cadascun d'aquests rodets conté un nombre desigual de tires de negatius.

Emili Pujol era un fotògraf amateur que a partir de l'any 1937 es prengué la fotografia més seriosament, després que un accident amb un petard l'allunyés de la seva professió d'ebenista. La família recorda que en la seva estada a Sant Sebastià, l'any 1938, ja feia fotografies, i, a partir del seu retorn a Olot, el 1939, ja s'hi establí com a professional.

AUTOR DESCONEGUT.
Emili Ferrés Pujol i Emili Pujol Planagumà. [c. 1940]

Compaginava la fotografia per a catàlegs d'empreses d'imatgeria religiosa amb la fotografia d'estudi, al seu habitatge i estudi fotogràfic (una habitació habilitada per a laboratori i el terrat com a escenari d'exterior) del tercer pis del número 5 del carrer de Joaquim Vayreda. Treballava amb una càmera de gran format amb plaques d'acetat de 9×12 i 10×15 cm. Com a fotògraf ambulant (també exercien com a tals la seva dona i el seu cunyat, Francisca i Salvador Vilar), instal·lava la seva càmera minuter² i tota la parafernàlia de decorats a la plaça d'Esteve Ferrer. A més, els

(1) El fons d'Emili Pujol va estar cedit temporalment a TEIXIDOR arxiu d'imatges des de l'any 1996 fins a 2016. Durant aquests anys, Melcior Teixidor va comptabilitzar i ordenar els rodets, en va canviar l'embolcall original i en va fer una descripció sumària.

(2) La càmera minuter era la que utilitzaven els fotògrafs ambulants perquè permetia disparar i alhora revelar les fotografies en molt poc temps. Incorporava un petit laboratori dins d'una capsa de fusta acoblada al darrere de la càmera.

caps de setmana, Emili Pujol i la seva dona agafaven una bicicleta i es desplaçaven als pobles de la Garrotxa³, des de Riudaura i les Preses fins a Sant Esteve de Llémena, on se celebrava alguna festa o esdeveniment rellevant i, com a Olot, instal·laven la seva parada amb la càmera minutera i els decorats per tal de seduir el públic endiumenjat. L'obra fotogràfica d'aquesta primera etapa professional d'Emili Pujol s'ha perdut; només en queden, a manera de testimoni, algunes fotografies en paper.

L'any 1949 traslladà el seu domicili professional al número 58 del passeig de Miquel Blay. Emili Pujol fotografiava tot el que passava a Olot: el mercat, la festa major, la fira, les curses de braus, els esdeveniments religiosos, la construcció del barri de Sant Pere Màrtir... També feia el seguiment d'alguns bateigs, comunions i casaments i, a la botiga, feia retrats d'estudi i per als documents d'identitat, mentre la seva filla Rosa atenia la clientela i retocava les fotografies. Emili Pujol i la seva dona continuaven visitant els mateixos pobles, ara però amb una Vespa i amb unes càmeres molt més manejables; primer dues Leica⁴, i, als anys seixanta, també una Voigtlander Bessamatic. Feien el seguiment fotogràfic d'algunes festes (homenatges a la vellesa), aplecs (Santa Llúcia de Trenteres, la Salut de Sant Feliu de Pallerols, etc.) i actes religiosos (processons i benediccions). De fet, fotografiava les persones que assistien a tots aquells esdeveniments i que eren el públic potencial del seu negoci. A finals de la dècada de 1950, treballava a l'estudi amb una càmera de format mig (6×6 cm), una Yashica Mat 24.

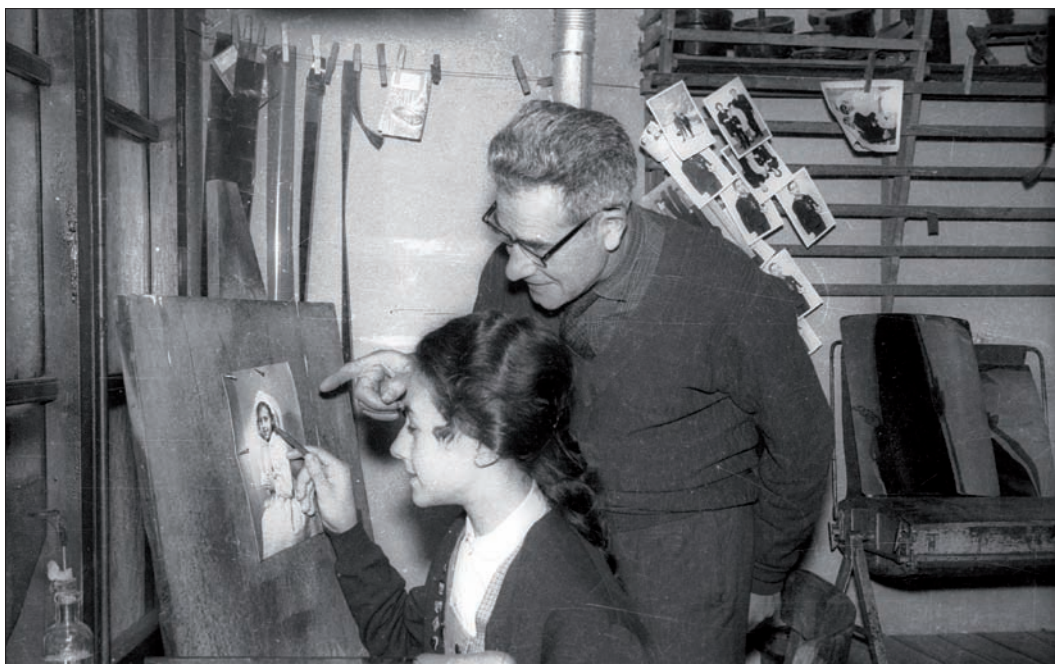
EMILI PUJOL PLANAGUMÀ.

Rosa Pujol Vilar al laboratori de l'estudi del carrer de Joaquim Vayreda, número 5, 3r pis. [c. 1945]

La seva filla Rosa deixà de treballar amb el pare l'any 1958, per casar-se i exercir la professió que havia estudiat. La segona filla, Teia, que des de petita l'ajudava, cap a 1965 comença a aprendre l'ofici i s'inicia en els processos de revelat i de retoc de les imatges. Ella va continuar el negoci a partir de 1972, després de la mort del seu pare. La seva trajectòria, ben diferent, va anar des del retrat d'estudi i els reportatges de casaments i bateigs fins a la fotografia de moda, tant de passar-la com de *books* per a models.

(3) Són anecdòtiques, en el conjunt del fons fotogràfic, les imatges de Castellfollit de la Roca, Santa Pau i Besalú. Sembla probable que diversos fotògrafs ambulants es repartien la comarca.

(4) Pel seu número de sèrie, sabem que una d'aquestes càmeres era una Leica IIIa, fabricada l'any 1939 (Leica Screw Mount Serial Numbers 1923-1965. <https://www.cameraquest.com/ltnum.htm> [consulta de 18 de maig de 2016]).

AUTOR DESCONEGUT.

Emili Pujol Planagumà ensenyant a retocar fotografies a la seva filla Teia Pujol Vilar al laboratori de la botiga del passeig de Miquel Blay, número 58. [c. 1960]

EMILI PUJOL PLANAGUMÀ.

Dos nens en un decorat a l'aire lliure. [c. 1940]

Emili Pujol era un fotògraf planer perquè fotografiava sense intenció subjectiva. Ensenyava el que passava, sense apostar per enquadraments agosarats o punts de vista suggeridors. Era una persona senzilla que participava de manera natural en els esdeveniments i, per això mateix, les persones, que eren l'ànima de les seves fotografies, apareixien sense cap posa ni incomoditat. No buscava ser un artista, més aviat en defugia. Tampoc participava en concursos ni va formar part de cap agrupació fotogràfica de l'època. Sí que li agradava, en canvi, d'experimentar al laboratori, al costat d'amics tan creatius com Àngel Vila o Josep M. Dou.

EMILI PUJOL PLANAGUMÀ.
Façana de la botiga del passeig de Miquel Blay, número 58. [c. 1963]

Crédits de les fotografies

Fotografia de la coberta

ÀNGEL VILA AULÍ. Emili Pujol Planagumà. 1952
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 23,2×27,1 cm
Arxiu de Teia Pujol Vilar

Fotografies de l'interior

AUTOR DESCONEGUT. Emili Pujol Planagumà i Francisca Vilar Arderiu. [c. 1936]
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 8,9×13,8 cm
Arxiu de Rosa Pujol Vilar

AUTOR DESCONEGUT. Emili Ferrés Pujol i Emili Pujol Planagumà. [c. 1940]
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 24×30,4 cm
Arxiu Família Pujol

EMILI PUJOL PLANAGUMÀ. Rosa Pujol Vilar al laboratori de l'estudi del carrer de Joaquim Vayreda, número 5, 3r pis. [c. 1945]
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 8,6×13,8 cm
Arxiu de Rosa Pujol Vilar

AUTOR DESCONEGUT. Emili Pujol Planagumà ensenyant a retocar fotografies a la seva filla Teia Pujol Vilar al laboratori de la botiga del passeig de Miquel Blay, número 58. [c. 1960]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 1.986

EMILI PUJOL PLANAGUMÀ. Dos nens en un decorat a l'aire lliure. [c. 1940]
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 6,8×8,8 cm
Arxiu de Rosa Pujol Vilar

EMILI PUJOL PLANAGUMÀ. Façana de la botiga del passeig de Miquel Blay, número 58. [c. 1963]
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 8,6×13,8 cm
Arxiu de Rosa Pujol Vilar

- 1 *Festa de final de curs a l'Escola Malagrida, a Olot. 1957*
Còpia al gelatinobromur de plata sobre paper de 8,7×14 cm
Rodet 1327
- 2 *Sala de l'Hospital Sant Jaume d'Olot. 1952*
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 570
- 3 *Construcció del barri de Sant Pere Màrtir, d'Olot. [c. 1952]*
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 581

- 4 *Catifa de flors, el dia de Corpus, a Olot.* [c. 1955]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 600
- 5 *Aparador de la botiga d'Emili Pujolar, al carrer de Sant Esteve, d'Olot.* [c. 1955]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 691
- 6 *Grup d'escolanets, a la Pinya.* [c. 1955]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet s/n
- 7 *Cercavila dels Capgrossos, a les Planes d'Hostoles.* [c. 1955]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 442
- 8 *Joc de corda a Sant Esteve d'en Bas.* [c. 1955]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 790
- 9 *Festa de l'Homenatge a la Vellesa, al Mallol.* [1960]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 1.746
- 10 *Festa de l'Homenatge a la Vellesa, a Sant Feliu de Pallerols.* [c. 1955]
Reproducció de negatiu monocrom en acetat de 35 mm
Rodet 1.195

Descripció arxivística

CODI DE REFERÈNCIA	CAT ACGAX 11 168
TÍTOL	Fons Emili Pujol Planagumà
DATA	1939-1972
NIVELL DE DESCRIPCIÓ	Fons
VOLUM I SUPORT DE LA UNITAT DE DESCRIPCIÓ	101.175 imatges (negatiu acetat, monocrom, 35 mm i 6×6 cm)
NOM DEL PRODUCTOR	Emili Pujol Planagumà
HISTÒRIA DEL PRODUCTOR	Emili Pujol Planagumà va néixer el 30 de novembre de 1908 a Riudaura. Amb la seva família es va traslladar el 1911 a Begudà i, cap a 1918, a Olot. Va treballar d'ebenista a Girona i a Olot fins al 1937, quan una ferida a la mà va marcar el seu pas cap a la fotografia professional. Acabada la Guerra Civil, es va dedicar de ple a la fotografia d'estudi al seu domicili familiar i paral·lelament va treballar com a fotògraf ambulant a la plaça d'Esteve Ferrer, d'Olot, i a diferents poblacions de la comarca. També va crear catàlegs per a tallers d'imatgeria religiosa. L'any 1949 va obrir una botiga al passeig de Miquel Blay, on va treballar fins que va morir, el 2 de novembre de 1972.
HISTÒRIA ARXIVÍSTICA	Emili Pujol embolicava amb paper blanc cada reportatge i l'enumerava, alhora que l'enregistrava en una llibreta. L'any 1996, Teia Pujol Vilar va cedir temporalment a TEIXIDOR arxiu d'imatges (Melcior Teixidor Pujol) tot el fons del seu pare. Durant vint anys, Melcior Teixidor ha tingut cura de les imatges: ha canviat l'embolcall, ha ordenat els rodets i els ha descrit breument, ha pogut datar alguns reportatges i ha confeccionat un centenar d'àlbums amb còpies en paper, que es troben en el seu arxiu.
DADES SOBRE L'INGRÉS	Cessió en règim de comodtat de la família Pujol a l'Ajuntament d'Olot. Aprovada per la Junta de Govern Local de l'Ajuntament d'Olot del 26 de maig de 2016.
ABAST I CONTINGUT	El fons està format per 101.175 imatges que recullen l'etapa professional del productor (1939-1972). Són fotografies que documenten tant la vida quotidiana com els actes festius i socials de la ciutat d'Olot d'aquells anys. I, quant a la resta de la comarca de la Garrotxa, documenten les activitats festives i religioses de Riudaura, les Preses, la Vall d'en Bas i la resta de poblacions fins a Sant Esteve de Llémena.

CONDICIONS D'ACCÉS	Documentació de lliure accés, llevat d'alguns reportatges que contenen imatges considerades sensibles d'especial protecció, segons la legislació vigent.
AUTORIA I FONTS	Descripció feta per Quim Roca Mallarach, Anna Bonfill Plana, Antoni Mayans Plujà i Àgata Losantos Viñolas, després de l'anàlisi de les imatges i de les converses amb Teia i Rosa Pujol, filles d'Emili Pujol Planagumà, amb Anna Ferrés Pujol i amb Melcior Teixidor Pujol.
DATA DE LA DESCRIPCIÓ	2016